

ਚਲਦੈ ਓ ਜਿਨ੍ਦਗੀ



—ਬੁੱਢ ਰਾਨਾ—

चल्दै छ जिन्दगी

गजलसङ्ग्रह

बूँद राना



प्रकाशक: अनाममण्डली, काठमाडौं

चल्दै छ जिन्दगी (गजलसङ्ग्रह)

बूँद राना

प्रकाशक : अनाममण्डली, काठमाडौं
anammandali@gmail.com

सर्वाधिकार © : गजलकारमा

प्रकाशन मिति : मोतीजयन्ती, २०६४

प्रकाशित प्रति : एक हजार एक सय एक

आवरण : प्रोल्लास सिन्धुलीय

कम्प्युटर : घनेन्द्र ओझा

मूल्य : रु. ५०/- (साधारण)
रु. १५०/- (संस्थागत)

मुद्रण : शब्दघर अपसेट प्रेस
बागबजार, सम्पर्क: ०१-२३२४६०६

ISBN : 978-99946-2-879-7

CHALDAI CHHA JINDAGI

A Collection of Ghazals by *Boonda Rana*

आभारी छौँ बूँदप्रति

सवा सय वर्ष लामो यात्रामा थुप्रै आरोह अवरोह पार गरेर यो समयसम्म आइपुगेको छ नेपाली गजल । नेपाली गजलको यो लामो यात्रामा आफ्नो हातमा गजलको लगाम लिएर हाँक्ने एक स्रष्टाको नाम हो बूँद राना ।

जुन समयमा बूँदहरूले गजल लेख्न सुरु गरे त्यस समयमा एकातर्फ भर्खर-भर्खर पुनर्जागृत बनेको गजल अगाडि आउन सङ्घर्षरत थियो भने अर्कातर्फ गजलको सैद्धान्तिक पक्षमाथि वैचारिक प्रहार भइरहेको थियो । तर पनि, हार मानेनन् बूँद र बूँदहरूले । बरु लेखिरहे सिङ्गो युग र सिङ्गो समाजका लागि गजलहरू । बूँद गजल लेख्छन् र उनी लेख्छन् मात्र होइन गाउँछन् पनि । उनले गजल लेख्दा गजलको मर्मलाई कहिल्यै मर्न दिएनन् । मान्छे स्वयम् कहिल्यै पूर्ण हुँदैन, तर बूँदलाई उनको गजलकारितामा धेरै हदसम्म पूर्ण पाउन सकिन्छ । बूँदले अहिलेसम्म जे गरे त्यो नेपाली गजलका लागि उल्लेखनीय छ । आज उनै गजलस्रष्टाको दोस्रो गजलसङ्ग्रह चल्दै छ जिन्दगीको प्रकाशन गर्ने मौका अनाममण्डलीले पाएको छ । यस्ता अग्रज स्रष्टाको सिर्जना प्रकाशन गर्ने अवसर पाएकोमा अनाममण्डली गर्व गर्छ ।

बूँदले गजलमा पुऱ्याएको योगदानलाई नेपाली गजलसाहित्यले कहिल्यै पनि भुल्ने छैन । हामी गजलकार बूँद रानाप्रति आभारी छौँ ।

अनाममण्डली

यो यथार्थ हो...

कि हिजोको प्रचलित मान्यतामा सूर्य नामधारी कुनै देवता आफ्ना वेगवान् र शक्तिमान् अश्वहरूद्वारा चालित रथमा चढेर पूर्व दिशातिरबाट पश्चिम दिशातिर सधैं यात्रामा हुन्थे र सूर्यको त्यही यात्राले दिन र रात, महिना र वर्ष निर्धारण गर्दथ्यो । आजको मान्यता बेग्लै छ । आज सूर्यसँग घोडा छैनन् । सूर्यसँग आगो छ, मात्र आगो ।

कि गजल हिजो एकसुरे, एकोहोरा थियो । वार्तालाप गर्नुपरे आफ्नी प्रेमिकासँग मात्रै गथ्र्यो । उसको निम्ति प्रेमिका बाहेकका अरू सबै वस्तु र व्यक्ति गौण थिए । त्यसैले ऊ ती सबका बारेमा मौन थियो । कालान्तरमा यसखालको मौन भड्ग गर्ने काम हाम्रा अग्रजहरूका प्रयासद्वारा गरियो । गजल अलि खुल्न थाल्यो र प्रेमिका बाहेकका अरू विषयहरूलाई पनि घुल्ने स्वीकृति दिन थाल्यो । आजको कुरा गर्ने हो भने आज गजल निकै फरासिलो भएको छ ।

सबैलाई छुन खोज्छ, समात्न खोज्छ ।

कि गजललाई मैले चार दशकअगाडि नै चिनेको हुँ । संगसँगै हिँड्न थालेको दुई दशक जति भयो होला । औपचारिक रूपमा चिनाजानी भएको निकै अन्तरालपछि बसाउठी थाले पनि मेरो निकै आत्मीय हुन पुगेको छ , गजल ।

कि गजलले मेरो मूल्याङ्कन कसरी गरेको छ ? त्यो मलाई थाहा छैन । सङ्गीसाथीहरू र स्रोता पाठकहरूले बेलामौका टिप्पणी गर्ने गर्छन्, 'बूँदजी तपाईंले गजलको राम्रै सेवा गर्नु भएको छ ।' यसरी टिप्पणी गर्दा गजलको सेवक हुन पाएकोमा खुसी हुन्छु ।

कि एउटा सेवकको नाताले गजलको सेवामा केही पस्किनु मेरो कर्तव्य हो । पस्केको परिकार सबै सुपाच्य र रुचिकर नलाग्न सक्छ । एउटा जिब्रो थरोथरो स्वाद । जिब्रोले कहिले गुलियो, कहिले तीतो, कहिले अमिलो, कहिले पिरो स्वाद खोज्छ । समय-समयको कुरा हो । आजको गजलको रुचिअनुसारको व्यञ्जन पस्किने प्रयासमा छु । कहिलेकाहीँ कुशल भान्सेले पनि तरकारीमा नुन हाल्न बिर्सेको हुन्छ ।

कि पस्केको परिकारमा नुनचिनीको मात्रा मिलेको छ वा छैन त्यो परिकार उपभोक्ताले भन्ने कुरा हो । त्यस्तो टिप्पणीको अपेक्षा गर्दछु ।

- बूँद राना

पानीमा आगो लगाऊ...

पानीमा आगो लगाऊ त गजल भैदिन्छ
आगोमा फूल फुलाऊ त गजल भैदिन्छ ।

शब्द आगो हो हिउँ हो अनि फूल पनि
बुझेर हात बढाऊ त गजल भैदिन्छ ।

भाकेर काफिया, रदफ मात्र पुग्दैन
दिलको फूल चढाऊ त गजल भैदिन्छ ।

प्रेममा प्यार, मुहब्बतमा माया जोड अनि
रिसानी, घिन घटाऊ त गजल भैदिन्छ ।

हजार हण्डर खाऊ र चपाऊ गोता
हरेश किन्तु नखाऊ त गजल भैदिन्छ ।

तिमीले पनि तखल्लुस 'बूँद' राखे भयो
सङ्कोच पछि नजाऊ त गजल भैदिन्छ ।

एकान्त बस्दा हिजोआज गजल फुदैन
तिमी आएर सताऊ त गजल भैदिन्छ ।

लुकाई राखेको व्यथा उकुच हुन्छ रे
कुराको गाँठो फुकाऊ त गजल भैदिन्छ ।

रहरका टुक्रा बटुलेर राख भेटेका
निराशा नेटो कटाऊ त गजल भैदिन्छ ।

कसैले जाती नमानेको कुना के कुर्नु ?
भुमेर मञ्चमा गाऊ त गजल भैदिन्छ ।

सुनभैँ हजारचोटि...

सुनभैँ हजारचोटि खारे पो जिन्दगी हो
कुन बेहोसीले भन्छ हारे पो जिन्दगी हो ?

गमलामा फूल साच्चैँ खासैँ कमाल के भो ?
बाँझो भूमिमा बिरुवा सारे पो जिन्दगी हो ।

हो, काल चञ्चले छ आफ्नै लहडमा चल्छ
त्यसलाई च्याप्प छोपी नारे पो जिन्दगी हो ।

टाढै कतै बसेर हर्दम गिज्याउँछ जो
त्यो स्वर्गलाई भुईँमा झारे पो जिन्दगी हो ।

दानी हुनका निम्ति दौलत हुनेले बाँड्छन्
मानिसले आफैँलाई बाँडे पो जिन्दगी हो ।

मूर्दा हो जिउँदै त्यो जोजसले हार मान्यो
मृत्युले हार मानी छाडे पो जिन्दगी हो ।

जताततै डढेलो लाग्दा हरियो देखने
दोषी नजरको जालो फारे पो जिन्दगी हो ।

पदैँ नपदा दिक्क दिक्दार जिन्दगीमा
दुर्लभ बनेको चिट्ठा पारे पो जिन्दगी हो ।

आँला समाती खोली तार्न सजिलो हुन्छ
तुफानबाट डुङ्गा तारे पो जिन्दगी हो ।

अर्को जनम कसैले देख्यो न देख्न सक्छ
यही जिन्दगीमै बाजी मारे पो जिन्दगी हो ।

सेती हो जिन्दगी...

सेती हो जिन्दगी, काली हो जिन्दगी
बग्न नजाने गन्दा नाली हो जिन्दगी ।

पैरिन्छ माला कैले मोसो दलाउँछ
ताली कतै कसैको गाली हो जिन्दगी ।

खल्ती जुवाडेको या खहरे भने हुने
छिन्मा भरिलो, छिन्मा खाली हो जिन्दगी ।

मीठो, नमीठो दाना, पक्वान पस्कने
टपरी कहीं त सुनको थाली हो जिन्दगी ।

ढङ्ग नपुग्दा ढुङ्गा काँडा बिभाउँछ
हैन भने त फूलको डाली हो जिन्दगी ।

सिद्धान्त हो कसैको सङ्घर्ष हो भने
कसैकसैको सालासाली हो जिन्दगी ।

दुर्गन्ध या अरूले लिने सुगन्ध हो
आफैं बगैंचा, आफैं माली हो जिन्दगी ।

हँदा करुणागाथा हो किन्तु गाउँदा
भाम्रे, भजन, गजल र ख्याली हो जिन्दगी ।

कसैकसैको डिस्को, पिकनिक हो यहाँ
कसैकसैको धर्ना ज्याली हो जिन्दगी ।

राती, अँधेरी, कोप्ची, काली भई त के
प्रभातमा उषाको लाली हो जिन्दगी ।

बिसर्पि मुलुकलाई आफैँमा मस्त भै
भन्छ रे राजधानी- 'भ्याली हो जिन्दगी ।'

गाँसेमा फूल माला भुल्छ गलाभरि
च्यातेमा माकुराको जाली हो जिन्दगी ।

अग्लो हिमाल बन्छ उचाले हातले
भत्काए बालुवाको आली हो जिन्दगी ।

बसी बुइंगलमा...

बसी बुइंगलमा यो के गर्न थाले ?
खरो मेट्छु भन्दै दुबो चर्न थाले ।

कहाँ धाँक अमृत पिलाउने गर्थे
कहाँ ली प्याला जहर भर्न थाले ।

कठै, भन्ने कोही कतै देखिंदैन
अहो, एकएकलै नरक पर्न थाले ।

म उफ्री बुरुक्कै सगर छुन्छु भन्दा
न भाँडो न भैंमा भई भर्न थाले ।

सलामी लिएरै हिजो थे न फुर्सद
मलामीविना आज ती मर्न थाले ।

अति गरे खति हुन्छ...

अति गरे खति हुन्छ बुझे हुन्थ्यो माइलाले
खति भए कति हुन्छ ? बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

‘माली’ भन्दा गालीजस्तो सुन्न, बुझ्न थालेपछि
पक्कै उँधो मति हुन्छ बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

घरि गोरी, घरि काली खोजी हिँड्ने फुँडोसँग
को चाहिँ पो सती हुन्छ ? बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

भेल गरी खेल जित्न सजिलो छ भन्दो होला
अत्यन्तै भन्भट्टी हुन्छ बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

माछो-माछो भ्यागुत्तो गराएपछि हुने घाटा
आफ्नै हुन्छ जति हुन्छ बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

दुनियाँले धारे हात देखाउन लागे भने
के कस्तो दुर्गति हुन्छ ? बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

जति भाउ खाए पनि सुनलाई तौलिने त
तोला, मासा, रति हुन्छ बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

जनघाती, देशघाती यस्ता अपराधीलाई
शूली पनि घटी हुन्छ बुझे हुन्थ्यो माइलाले ।

म बैहो र लाटो...

म बैहो र लाटो बनी चूप लागें
म दुङ्गा र माटो बनी चूप लागें ।

भयो घाउ सन्चो भनेरै नबोली
म टाटो र खाटो बनी चूप लागें ।

कतै भोकले ज्यान लेला नि भन्दै
म पीठो र आँटो बनी चूप लागें ।

म थाकेर यात्रा नहूने हुनाले
सधैं व्यस्त बाटो बनी चूप लागें ।

भए लाजले ती त कालो र नीलो
म रातो न रातो बनी चूप लागें ।

सबै यामले नै सिकाएर आज
म चीसो र तातो बनी चूप लागें ।

काँडामा टेकी...

काँडामा टेकी पाइला अघि सारे पो जिन्दगी
भुमरीमाभ परेको डुङ्गा तारे पो जिन्दगी ।

आफन्तहरूले मात्र 'आहा' भने त के भने
पराई जति सबैले मनपारे पो जिन्दगी ।

'माटामा मिले, माटो हो' भन्ने हो भने के भनौं
नम्बरी सुन भन्ने हो भने खारे पो जिन्दगी ।

कालले डाक्यो भन्दैमा सँगै जाने के जिन्दगी ?
कालले सँगै नसकी लान छाडे पो जिन्दगी ।

गाज्हो छ भिर्न लाछी र हुतिहाराको पगरी
यो जानी-जानी कल्ले पो भन्ला- 'हारेको जिन्दगी ?'

सहरमा छ चर्चा...

सहरमा छ चर्चा उनी आउँदैछन्
मुनाफा र घाटा गुनी आउँदैछन् ।

खुला हिँड्नलाई त ह्याउ भए पो
भएभरका नाका थुनी आउँदैछन् ।

कुनै जग्जगीले, कुनै बापतीभैँ
सुरक्षित ठाउँ चुनी आउँदैछन् ।

‘कुनै खास जन्तु छिन्थ्यो रे सहरमा’
रमिते खबर यो सुनी आउँदैछन् ।

सबै जाल फाटिसकेको छ किन्तु
अझै बाबियोले बुनी आउँदैछन् ।

चढी शिरमाथि सगर केको हुन्थे
जति उफ्रिँदैछन् मुनि आउँदैछन् ।

हुनेहार बेला भएको त होला
शूली चढ्न आफैँ खुनी आउँदैछन् ।

कहाँ ठाउँ दिने ? किन पीर लिने ?
उठीबास आफैँ चुनी आउँदैछन् ।

अभै सर्प ज्यूँदै...

अभै सर्प ज्यूँदै छ हो बूँद राना
मन्यो ठानी दुक्कै न हो बूँद राना ।

कता हो कताभै छ त्यो राजधानी
नजिकै पुगेको त हो बूँद राना ।

मुसादैँमा मख्खै परे मर्नु पर्ला
ऊ खुङ्खार ब्वाँसो जहो बूँद राना ।

मलाई त लाग्यो म संसार जिस्तु
तिमी साथ आए अहो बूँद राना ।

हिजो दूध प्यूँदा उढेको हुनाले
गरेको खबदार हो बूँद राना ।

उनी पनि सल्लाहमा...

उनी पनि सल्लाहमा आए राम्रो हुन्थ्यो
मालसिरी भाखासँगै गाए राम्रो हुन्थ्यो ।

सुनचाँदीले छाएर घर दामी हुन्न
घरको छानो इज्जतले छाए राम्रो हुन्थ्यो ।

सागरको पिँधसम्म बूँद पुगेकै छ
सागर नि 'बूँद'सम्म धाए राम्रो हुन्थ्यो ।

बातैपिच्छे भूँठो कसम खाने ढट्टुवाले
कैले कसो हण्डर, ठक्कर खाए राम्रो हुन्थ्यो ।

चूप लागी नियतिको चोट सहनेले
'खबर्दार' भनी मुख बाए राम्रो हुन्थ्यो ।

न छ बन्दुक, न तरबार...

न छ बन्दुक, न तरबार गजलकार न हो
तर लड्डैछ लगातार गजलकार न हो ।

हँदै न बाजी नजितेर मौका पखन्छ
हार माने पो हुन्छ हार गजलकार न हो ।

एकसे एक जबर शेर जब सङ्गी छन्
किन बोक्छ ऊ हतियार ? गजलकार न हो ।

नसोध देशका निम्ति के गर्छ ? के दिन्छ ?
दाउमा लाउँछ घरबार गजलकार न हो ।

'बैँद'ले भन्छ मतियार बनी छहराको
'बगिरहनुमा छ है सार' गजलकार न हो ।

पारा चढेको जो...

पारा चढेको जो पारा हुन्छ
मान्छे, मान्छेको आहारा हुन्छ ।

थाम्ने विवेक नै गुमेपछि
जे हुनुहुन्न त्यो सारा हुन्छ ।

धर्मराज, धृतराष्ट्र हुँदा
यहाँ खाण्डव र खारा हुन्छ ।

मुखको दाँतमात्रै के गन्नू
पापीको पेटमा दान्हा हुन्छ ।

लोभ जागेपछि अगस्तिको
ढुङ्गा-माटो पनि चारा हुन्छ ।

मान्छे जब हुन्छ अँध्यारोमा
आफ्नै छाया पनि टाढा हुन्छ ।

तुलना गर्दा रगतसँग
प्रेमको रङ्ग नै गाढा हुन्छ ।

तीता-मीठा बातहरू...

तीता-मीठा बातहरू याद आउँछन्
घातकीका साथहरू याद आउँछन् ।

नखोलौं कि हृदयको बन्द गरालो
आफन्तका घातहरू याद आउँछन् ।

चल्ती खाता खोलेका छन् जहाँ खातेले
फोहोरका खातहरू याद आउँछन् ।

पालुवामा वैस फुल्दा तिन्को नाउँमा
भरिजाने पातहरू याद आउँछन् ।

बिदा हुँदा- 'भोलि फेरि भेटौं है' भनी
हल्लाएका हातहरू याद आउँछन् ।

मनु, ज्ञानु, घनु, धनु सारा लट्ठिने
शायरीका मातहरू याद आउँछन् ।

मुहारमा लाली भन्यो इन्कलाबको
काला-काला रातहरू याद आउँछन् ।

फेर्नलाई सधैं लुगा...

फेर्नलाई सधैं लुगा फेरेको छ मुलुकले
नयाँ लुगा भन्दै कोरा बेरेको छ मुलुकले ।

भुइँको त्यो भुइँचम्पा हरायो रे, बिलायो रे
फर्किन्छ कि भनी बाटो हेरेको छ मुलुकले ।

सेतो सारी, सेतै कोरा गन्ने गरे थाहा होला
सपनामा घाँटी कति सेरेको छ मुलुकले ?

‘दुई दुना चार भयो’ भनेर उम्किनु कहाँ
वाक्के बस्ने सवालले घेरेको छ मुलुकले ।

लत्पतियो ‘बूँद’ आज बिहानीको सिन्दुरमा
लागछ, कालो इतिहास केरेको छ मुलुकले ।

फैसला मुल्लवी मुद्दाको...

फैसला मुल्लवी मुद्दाको आज हुन्छ नि हो
लुकेर होइन मैदानमाभन हुन्छ नि हो

खुनी नङ्ग्रामा, पखेटामा नजर राख्नू सधैं
भ्रमिने खेलमा सिपालु बाज हुन्छ नि हो ।

हजार काँडाको मुटुमा डर रोष तर
फूलका साथमा सिङ्गो समाज हुन्छ नि हो ।

काम लागिनै खडेरीमा म बर्सिनै भने
'बूँद' हुँ भन्नु कसोरी पो लाज हुन्छ नि हो ।

जोगाई राखेको मुटु हो त्यही चर्केपछि
अनौठो के छ जङ्गी मिजाज हुन्छ नि हो ।

सिमाना नाछछ यहाँ जब-जब नफरतको
कवाडीखानामा मिल्केको ताज हुन्छ नि हो ।

नसोध मान्छे कि म...

नसोध मान्छे कि म मूर्ति बनी ज्यौंदो छु
जसरी हुन्छ नि ज्युनु छ भनी ज्यौंदो छु ।

छ मेरो बिल्ली कि बाधा नहाल गिल्लीमा
तुहेका सपनाका सन्तान गनी ज्यौंदो छु ।

हिउँको चिसोमा पल्केको भए मथ्यो कि
बनेर आगाको ज्वालाको धनी ज्यौंदो छु ।

फूलमा पल्टिए म हुन्थेँ चिरनिद्रामा
सहेर सिउँडी औ नागफनी ज्यौंदो छु ।

मदेखि दिक्क भएको छ सधैं नियति त्यो
चितामा जल्छु म दिनरात अनि ज्यौंदो छु ।

कालले हार नमानेर कठै, के गर्ला ?
जहरको प्याला म प्यौँछु र पनि ज्यौंदो छु ।

जैले पनि खुकुरीको...

जैले पनि खुकुरीको धार हदै भो
फूलजस्तो जिन्दगीमा भार हदै भो ।

सुमधुर धून भिक्कूँभन्दा भिक्किन्न
छिन्छ सधैं सारङ्गीको तार हदै भो ।

‘जीत’ भन्ने शब्द मात्र हुन्छ कि क्या हो ?
कैलेसम्म घाँटी भिर्ने ? हार हदै भो ।

घाम माग्दा पानी दिई पाछाँ धुक्क
बैझमानी मौसमको मार हदै भो ।

उनले गुने दुई दुने आठ हुन्छ रे
हाम्रो भने आठ दुने चार हदै भो ।

टुकी निम्ति हो भने त होला भनिन्थ्यो
सुर्जलाई हत्केलाको बार हदै भो ।

मालीलाई ‘माली’ अब भन्नु कसरी ?
गुलाफमा बारुदको खार हदै भो ।

भेलबाढी हुन्छु भनेको छ ‘बैँद’ले
हुन्छ अब वार कि त पार हदै भो ।

मुक्तिको तिथिमिति...

मुक्तिको तिथिमिति गन्दै छ कलैया
'हुन्छ, उज्यालो हुन्छ' भन्दै छ कलैया ।

नौलो बिहानी यौटा जन्माउँछु भनी
नसोध कहिलेदेखि कन्दै छ कलैया ?

दिनरात ज्योति निम्ति जल्दै छ तापनि
निन्दकहरूले भन्छन्- 'ठन्डै छ कलैया ।'

पोल्यो भने धूवाँ भै पिने हुँदा अभै
सिनोका निम्ति खाल्डो खन्दै छ कलैया ।

म पाठ के सिकाउँ मुक्ति र त्यागको ?
निष्कर्षमा दधिची बन्दै छ कलैया ।

के भनूँ म गजल यो...

के भनूँ म गजल यो कस्तो हुनुपर्छ ?
गजल हो गजलकै जस्तो हुनुपर्छ ।

जीवन र जगतका निम्ति हो भने त
घाम, पानी, हावासरि सस्तो हुनुपर्छ ।

'कजल' र 'खजल' भै खज्मजिनु हुन्न
ढुङ्गे मुटुभिन्न सोभै पस्तो हुनुपर्छ ।

काफिया र रदिको मेल अति राम्रो
मितेरीको साइनो त्यो कस्तो हुनुपर्छ ।

तौल, मापो, भार तल-माथि हुनुहुन्न
एकै लहर, एकै ताँती बस्दो हुनुपर्छ ।

विलापेर 'ऐया, आत्था' मात्र गर्ने हैन
घाउमाथि मलम पो घस्तो हुनुपर्छ ।

मानिसले आफूलाई...

मानिसले आफूलाई कुन्ति केमा ढालेको छ
'म हुँ मान्छे' भन्न पनि लाज लाग्न थालेको छ ।

रोजी-रोजी लिनलाई फूल थियो, काँडा थियो
निन्याउरो मुख देख्छु केमा हात हालेको छ ?

दिलभित्र सागर औ त्यहाँ 'बूँद' हुनुपर्थ्यो
विडम्बना, मानिसले सर्प, बिच्छी पालेको छ ।

घुमी-फिरी घरिघरि उही सिउँडीकाँडा घारी
बगैँचाको नाम बेची कदम कहाँ चालेको छ ?

बर्बादीमा रमाउने बानी परेछ कि कसो ?
बेहोसीले घरको छानो खोजी आगो बालेको छ ।

माला उन्ने निहुँ...

माला उन्ने निहुँ पारी भाँचिदियो डाली
फूल भन्छ- 'मान्छेलाई म भन्दिनै माली ।'

दुवै हात जाडो छल्न कोखिलामुनि छन्
कसरी बजाउनु हो प्रशंसामा ताली ?

पीरमात्र थप्छ तिम्रो शुभकामनाले
बन्द गर नाटक भो बरु देऊ गाली ।

खै, कसरी पठाउनु विश्वासको कुलो ?
गै-हीखेत भने पनि बालुवाको आली ।

मुटु दुखा आँसु भर्छ, आँसु भर्दा आगो
'बूँद'लाई नसम्भनू यौटा बूँद खालि ।

कुन्नि कस्तो टुनामुना...

कुन्नि कस्तो टुनामुना जानेको छ गजलले
काँचा-पाका जम्मैलाई तानेको छ गजलले ।

दुई-चार 'रन' लिई कहाँ 'प्याक' हुन्थ्यो हरे
हान्यो कि त छक्कैछक्का हानेको छ गजलले ।

मीर, फैज, गालिबले धानी आएका थे जो
त्यही बिँडो गजबले धानेको छ गजलले ।

अन्त भिन्दै खलोहुँदी कुनै अर्को होला मियो
हामीकहाँ 'मोती'लाई मानेको छ गजलले ।

तिर्खालुले प्यँदा खरो, चर्को नहोस् भनेर हो
सागरका बूँद-बूँद छानेको छ गजलले ।

रेशमले बाँधे पनि कतै गाँठो दुख्ला भनी
मनहरू भावनाले बानेको छ गजलले ।

चिराचिरा परेको...

चिराचिरा परेको छ मान्छे
'बाँचें' भन्दै मरेको छ मान्छे ।

भेट हुन्थ्यो जहाँ भेटिँदैन
डेरा अन्तै सरेको छ मान्छे ।

नर्कमा नै रमाउँछ कि के ?
सुन्छु त्यतै गडेको छ मान्छे ।

नाक झर्ला कि भैं स्वास फेर्दा
सड्नु कस्तो सडेको छ मान्छे ?

तान्नु केले ? उठाउनु केले ?
निक्कै तल झरेको छ मान्छे ।

'बूँद' छर्की कहाँ निभ्ला ज्वाला ?
भिन्नभिन्नै डढेको छ मान्छे ।

सुन्दा लाग्ला पछाडि परेभैं
बढ्न अधि बढेको छ मान्छे ।

मासियो, सिद्धियो नभनाँ है
चढ्न चुली चढेको छ मान्छे ।

घमण्डमा थपीथपी...

घमण्डमा थपीथपी मात परेपछि
स्याल-ब्बाँसा रमाउँछन् रात परेपछि ।

मानिस त मानिस नै भयो बोल्छ-बोल्छ
ढुङ्गा धरि बोल्छ थाल्छ घात परेपछि ।

धोखाधडी, जालभरेल हुनैपर्ने हुन्छ
सफरमा शकुनीको साथ परेपछि ।

हत्केलाले सुम्सुम्याई किन सोभ्ने हुन्छ्यो ?
बाङ्गो लिङ्गो सोभ्ने हुन्छ लात परेपछि ।

बात बासी, भात बासी गन्हाउने नै भयो
फूल पनि गन्हाउँछ खात परेपछि ।

निकै साह्रो-गाह्रो गरी मौका आउने हो
चौका हानिहाल्छ 'बूँद' हात परेपछि ।

नौलो हाँक हालिदिने...

नौलो हाँक हालिदिने समयलाई सलाम छ
हतकडी फालिदिने समयलाई सलाम छ ।

मभैँ कडा को छ ? भन्ने चट्टानको चुरीफुरी
मैनभैँ पगालिदिने समयलाई सलाम छ ।

बल्लबल्ल चहारेको कुलो पानी जोगाउन
मजबुत आली दिने समयलाई सलाम छ ।

सहिदको रगतको प्रतिफल सम्झाउन
क्षितिजमा लाली दिने समयलाई सलाम छ ।

बाँदरको हातबाट फूलबारी फुत्काएर
नयाँ नौलो माली दिने समयलाई सलाम छ ।

उराठ लाग्दो धरतीमा छर्न भनी खुसीयाली
अबिरको थाली दिने समयलाई सलाम छ ।

निराशाको चेपुवामा, निन्याउरा मुहारमा
घामजून बालिदिने समयलाई सलाम छ ।

सागरका छालहरू अनगिन्ती हुँदाहुँदै
'बैँद'लाई पालिदिने समयलाई सलाम छ ।

बारुद र बन्दुकले छियाछिया हृदयका
प्वालहरू टालिदिने समयलाई सलाम छ ।

जिऊँ शानसँग...

जिऊँ शानसँग, मरौँ शानसँग
नितान्त सुनीलो पहिचानसँग ।

खडेरी सहेको बिरुवाले भन्थ्यो
चिनाजान भर्खर भयो ज्ञानसँग ।

मभिन्न मबाट कमी खोजिँदैछ
नतान मलाई गुणगानसँग ।

लडी कालसँग बरु मनु जाती
तर ज्यूँ गाह्रो अपमानसँग ।

विनाभोज, भेटी ऊँ बाँच्दै आउँ
किन हात थापूँ म भगवान्सँग ?

यसै खुन यहाँ...

यसै खुन यहाँ कहाँ हुन्छ तातो ?
व्यथासँग यसको गहिरो छ नातो ।

अँध्यारोविरुद्ध बन्यो जो फिलिङ्गो
खरानी बने तापनि दिन्छ तातो ।

इतिहास राम्रो र मीठो हुँदैन
नथाप्दा नुनिलो पसिनाको पातो ।

बलिदानी भन्थे यहाँ ज्यान दिँदा
रगतले मलिलो बनाउँछ माटो ।

‘दुईबीच यौटा ल रोजौँ’ भनेमा
म रोज्छु यो माटो त्यो स्वर्गको साटो ।

ढोका ढाकी बसेका...

ढोका ढाकी बसेका छन् छाडा साँढे बोकाहरू
मान्छे निम्ति खुल्ला छैनन् आश्रमका ढोकाहरू ।

जति बाली लागे पनि खडेरीमा परेको छ
पीपलका फूल भा'छन् हाम्रा लेखाजोखाहरू ।

मुखियाको पालो पर्दा सधैं यस्तो हुन्छ अरे
पँधेरोमा गाग्री सट्टा थपिँदैछन् ढोकाहरू ।

'अबदेखि खान्नै' भने पनि सधैं खाइँदैछ
कुरौनी र चासनीमा सजिएका धोकाहरू ।

चकमन्न अँध्यारोमा सेतो कालो छुट्टिँदै
त्यसैले त दोषी जति बनेका छन् चोखाहरू ।

घाट लाने सुरसार गर्दैछन् रे नियतिको
चुप लागी किन बस्थे निसाफका भोकाहरू ।

कसरी जाला चटक्कै...

कसरी जाला चटक्कै नाता तोडेर जिन्दगी ?
गजलैभरि सजाएको छु कोरेर जिन्दगी ।

स्वर्ग र नर्क जे खोज्यो त्यही छ यही माटोमा
लौ भन साथी, लाने हो कहाँ मोडेर जिन्दगी ?

घामले पोल्दा, असिना पर्दा, सिरेटो चल्दामा
जिन्दगीजस्तो जिन्दगी हुन्छ ओढेर जिन्दगी ।

ती भारपात, लेउ र भ्याउ कहाँ छन् देखाऊ
सुग्घर सफा बनाउँछु म गोडेर जिन्दगी ।

पढेर पनि कसैले अर्थ नबुझे के गर्नु ?
बनेको हो नि क-क र न-न जोडेर जिन्दगी ।

रोकिन्न, रोकिँदैन्...

रोकिन्न, रोकिँदैन् चल्लै छ जिन्दगी
दियो बनी तुफानको बल्लै छ जिन्दगी ।

यौटा न यौटा औषधि लाग्ला भनेर हो
चन्दनका साथमा चुना दल्लै छ जिन्दगी ।

अम्मलसरि भएछ रोजैको यातना
सुर्ती, मलुवा ठानी मल्लै छ जिन्दगी ।

‘यो के भएको आज ?’ भन्दै छ कालले
खाई खडेरी फुल्लै फल्लै छ जिन्दगी ।

हुरी, बतासलाई दे धन्यवाद ‘बूँद’
जसको असरले दन्दन् जल्लै छ जिन्दगी ।

सखत हुन्छ मान्छे...

सखत हुन्छ मान्छे, तरल हुन्छ मान्छे
नरम हुन्छ कहीं अटल हुन्छ मान्छे ।

ऊ ढुङ्गा बनी ठेस लाउँछ हेषे
मुसारेर हेरे कमल हुन्छ मान्छे ।

सुकाएर सुक्नु कहाँ भावधारा
खडेरीमा भक्तभक्त सजल हुन्छ मान्छे ।

पत्याए म यौटा कुरा खास भन्छु
अधरले चुमेमा गजल हुन्छ मान्छे ।

ऊ निर्मल हुँदा यो बुझेको छु मैले
कुनै देवभन्दा असल हुन्छ मान्छे ।

घाम लाग्ने आशौआसमा...

घाम लाग्ने आशौआसमा
पर्खी बसें सिस्ने बासमा ।

‘भोक मीठो’ भन्दै निलेको
ढुङ्गा पन्यो पैलो गाँसमा ।

दुनियाँले भन्थे अचानो
आफ्नै मुटु रै’छ खासमा ।

मान्छे आज कस्तो फेरियो ?
रमाउँछ आफ्नै नाशमा ।

प्राण खोजी कहाँ पाउनु
चिहानमा, लासैलासमा ।

ढुङ्गा गाल्न कहाँ सकिन्छ ?
ज्वालामुखी नभै सासमा ।

उही रात थियो...

उही रात थियो
थपी घाउ दियो ।

भनै च्यातियो दिल
जतिपल्ट सियो ।

‘भलो गर्छु’ भन्दै
बदला पो लियो ।

हुँदा भाँडुभैलो
हराएछ मियो ।

दसीसम्म छैन
कहाँसम्म खियो ?

उठ्यो हात भन्छन्
न चर्चा न चियो ।

चलेकै छ आँधी
बलेकै छ दियो ।

‘मै हूँ’ भन्नेको...

‘मै हूँ’ भन्नेको रमिता देखियो
मुटु छाम्दा हेर ढुङ्गा भेटियो ।

माथि पुग्ने चाहना राम्रै थियो
माथि पुग्न शिरमाथि टेकियो ।

मैनबत्ती के निभाएथे फुकी
भन्न थाले- ‘घाम सिङ्गो छेकियो ।’

फुल्ने डाली भुक्तछ भन्थे तर
भुक्न खोज्दा जिन्दगी नै हेर्पियो ।

मात्र बाटो भिन्न थ्यो बस् हो यही
तत्र हाम्रो दुश्मनी नै के थियो ?

‘बैँद’लाई चोट हा दुख्ला भनी
फूलमा राखेर घाँटी रेटियो ।

भोलि लाग्ने घामले भन्त्ता यसो-
‘यो सुरु भो, त्यो कहानी मेटियो ।’

यस्तो लाग्छ गजलले...

यस्तो लाग्छ गजलले आज बख्छी बारेको छ
'जीतै' भन्दो होला तर नियतिले हारेको छ ।

तारा भर्दा टुलुटुलु हेरी बस्ने आकाशले
'धरतीको दियो निभ्यो' भनी आँसु भारेको छ ।

हतारमा आफूखुसी हात हाल्न हुँदै नथियो
हतारोले काललाई फसादमा पारेको छ ।

बिदा हुने मालीलाई धन्यवाद दिए हुन्छ
नवैलिने फूलहरू बाँचामा सारेको छ ।

'डेरा सरी अन्तै गयो' भन्ने गल्ती नगरौं कि
छामी हेरौं दिलभित्र त्यहीँ जरा गाडेको छ ।

(असामयिक मृत्यु ब्यहोर्न पुगेका रमेश हरिलट्ठक र उनकै
नियति भोग्न पुगेका अन्य सर्जकको सम्भनामा लेखिएको)

बिखालु रातको चिहान...

बिखालु रातको चिहान निम्ति लेख घनु
अभै नभुल्केको बिहान निम्ति लेख घनु ।

उकेरा हाल्नु कहाँ बोटको उखेल्छ जरा
त्यो कुन वैरी हो ? किटान निम्ति लेख घनु ।

काम यस्तो कि दुनियाँले नाम लिइरहन्
आकाश-धर्तीको मिलान निम्ति लेख घनु ।

बडो जुत्तिले खडेरी अनि डढेलोबाट
जोगाई राखेको इमान निम्ति लेख घनु ।

ओखती गर्नेले थाकेर हात बाँधे रे
लौ त्यही रोगको निदान निम्ति लेख घनु ।

तिमी मेरो विश्वासको...

तिमी मेरो विश्वासको बनिदेऊ मियो
अन्धकार छिचोल्छु म चाहिँदैन दीयो ।

पचाएछ यो छातीले सयौँ छुरा-भाला
हाँसो लाग्छ तर्साउन देखाउँदा सियो ।

तिम्रो-मेरो साभना बैरी कतै उम्की जाला
खबर्दारी मैले गर्छु तिमी गर चियो ।

पक्कै हेर्न पाइन्छ रे ढिलै भए पनि
कल्ले यहाँ कति दियो, कल्ले कति लियो ?

यत्ति गरे पक्कै पनि गति परिन्थ्यो कि
दुनियाँले भनिदिए, 'ज्यूँदो मान्छे थियो ।'

सिएको मन फाटेको...

सिएको मन फाटेको देखें
मायाको चङ्गा काटेको देखें ।

‘जमानाजस्तो हुनु छ’ भन्दै
पण्डित पनि मातेको देखें ।

‘यो गरें मैले, त्यो गरें मैले’
अल्छीले गफ छाँटेको देखें ।

म मै हुँ भन्ने ठूलाबडाले
थुकेको थुक चाटेको देखें ।

जनतालाई रूख चढाई
आराले जरा काटेको देखें ।

जेलको हावा छ्वाउँथ्यो जेले
प्रमाण सारा पाटेको देखें ।

बन्धकी राखेर देशलाई
डलर, युरो साटेको देखें ।

चित्त नबुझ्दा के हुन्थ्यो चिसो
हिमाल पनि तातेको देखें ।

हारेको जुनी ज्यूनेहरूले
वार कि पार आँटेको देखें ।

घामजस्तो घाम हुन्न...

घामजस्तो घाम हुन्न, जूनजस्तो जून
जब पछ फूललाई ढुङ्गा अधि रुन ।

गुनसँग घुलीमिली बस्ने गथ्र्यो हिजो
आलो घाउ खोजी बस्थ आज चर्को नून ।

जथाभावी बग्ने बगाउने हो भने त
न बगे नि हुन्छ बरु शरीरमा खुन ।

भर्को लागे पनि मीठो भन्नुपछ अरे
बन्दुकले सुनाउँदा बाँसुरीको धून ।

गर्व गरी भन्नुपर्दा 'चन्द्र छोएँ' भन्छ
मानिसले सकेको खै आफैँलाई छुन ?

'बूँद' भन्छ- 'पारखी र कसी नहुनाले
एकनास भएका छन् पित्तल र सुन ।'

राम्रैराम्रो हुनुपर्ने...

राम्रैराम्रो हुनुपर्ने थियो जिन्दगीमा
कल्ले विष घोलिदियो मेरो गण्डकीमा ?

तर्सै जस्तो अनुहार देख्छु गुराँसको
डढेलो पो पल्केछ कि फूलको डालीमा ।

घर हो कि जङ्गल हो ठम्याउनै गाज्छो
स्याल, ब्वाँसा लुकामारी खेल्दा मभैरीमा ।

निभाउन खोज्दा भनै किन बढ्छ आगो ?
देश कतै खोज्नुपर्ने हो कि खरानीमा ।

धक्का सही हेर पुग्यौं भीरको किनारा
तोडिदिए हुँदैन र सहनुको सीमा ?

जिउँदाको हक लाग्छ भनिदिए हुन्छ,
'मुर्दालाई ठाउँ अब छैन धरतीमा ।'

दुनियाँ हेर्न फराकिलो...

दुनियाँ हेर्न फराकिलो नजर चाहिन्छ
ठाउँमा पुग्न भरोसाको सफर चाहिन्छ ।

दूधले धुन्न, हुँदैहुन्न कुनै चन्दनले
जहरको ज्वाला निभाउन जहर चाहिन्छ ।

किनारा धाउने दुनियाँको तिर्खा मेटे पनि
नदीको प्यास मेटाउन बगर चाहिन्छ ।

कागजी फूल सजाएर भन्छ गमलाले,
'नक्कली माल बिकाउन सहर चाहिन्छ ।'

डेग चल्दैन निराशामा यो कुँजो हुन्छ
जिन्दगीलाई डोच्याउन रहर चाहिन्छ ।

स्वादको मीठो नमीठोले फरक पार्दैन
'बैँद'को जङ्ग चलाउन खबर चाहिँदैन ।

न कुनै मेनका...

न कुनै मेनका न कुनै उर्वशी
मेरो निम्ति गजल नै मेरी प्रेयसी ।

एक-अर्का विना छौं अधुरा दुवै
उनी हुन् लेखनी म हुँ उनको मसी ।

जे छु, जस्तो छु सामुन्ने हाँजिर छु
'बूँद मै हुँ' भनी के टकारूँ दसी ?

नक्कली माल भा' पो त जाँचूँ हरे
नम्बरी सुनमा के लगाऊँ कसी ?

साथ सुन्दर सम्पन्न संसार छ
जोगी किन बनें म खरानी घसी ?

भागी जान्ने कतै बाँधी राख तिमी
हुन्छ बाटे भयो पिरतीको रसी ।

'स्वर्ग उता छ' भन्दै थियो लोकले
'बूँद' धन्न भयो यता भैँमा खसी ।

मरुभूमिमा परें...

मरुभूमिमा परें र त गजलकार भएँ
बूँदको निम्ति मरें र त गजलकार भएँ ।

दिनको भोक हरें, शेर जबर्जस्त थियो
रातको निंद हरें र त गजलकार भएँ ।

पीडाको अर्थ कहाँ हुन्थ्यो यहाँ पुस्तकमा ?
मैले आँखामा पढें र त गजलकार भएँ ।

यो खसाल्यो भने संसार डढाउला भनी
जाम आँसुले भरें र त गजलकार भएँ ।

सबैले जानेको आगोले पोल्छ के भन्नु ?
म त पानीमा जलें र त गजलकार भएँ ।

स्वर्गमा बस्ने मेरो मन भए के-के हुन्थे
म त धर्तीमा भरें र त गजलकार भएँ ।

बरे दबार कसैले त परिवार बरे
मैले संसार बरें र त गजलकार भएँ ।

खोलाको भेल त पानी हो त्यो पानी खाली
भेल आगाको तरें र त गजलकार भएँ ।

जल्ले जीवनमा सधैं दिइरहे धोका यहाँ
भरोसा उनकै गरें र त गजलकार भएँ ।

कसैले गङ्गाको पानी कसैले रक्सी छरे
मैले जीवन नै छरें र त गजलकार भएँ ।

फूलमा काँडाको हैकम समाप्त होस् भनी
शूल मुटुमा जडें र त गजलकार भएँ ।

हेपेर कालले भन्यो मलाई- 'हट् पाजी'
उसैको बुझ् चढें र त गजलकार भएँ ।

पखाल भैकन बाटोमा वर्तमान थियो
ढलाई अधि बढें र त गजलकार भएँ* ।

उढेलो निभाउन कोही अधि नसर्दा
अगाडि आफैं सरें र त गजलकार भएँ ।

मात्र बन्दुक लिई लडेको भए म हिटलर हुन्थें
म कलम लिई लडें र त गजलकार भएँ ।

रात रङ्गीन वा सङ्गीन के छ ? हेर्नु थियो
मैनका साथ गर्लें र त गजलकार भएँ ।

जमेको बास उठाउन कुडाकर्कटको
नाम खातेमा दरें र त गजलकार भएँ ।

खरानी पारे पनि भित्र कतै तातो थियो
निभेर फेरि बलें र त गजलकार भएँ ।

सीताको नाम...

सीताको नाम भएसरि रामको अधि
आएर बस तिमी मेरो नामको अधि ।

कठोर रात न्यानो साथ बिसू के गरी ?
सम्भन्छु तिमिलाई सधैं घामको अधि ।

यत्रो ठूलो भूगोलमा पक्कै हराउँथे
ठेगाना बनी आयौ मेरो खामको अधि ।

मदिरा र सुधा टाढै राखे भयो अब
फिक्का छन् सबै पिरतीको जामको अधि ।

भन्नेहरूले नास्तिक भन्लान् भने भनून्
म जप्छु तिम्रो नाम चारधामको अधि ।

जाल नानाथरी रचन रच्छन् उनी
आफ्नै सञ्जालमा फेरि फस्छन् उनी ।

भरीर, काँडा भए...

भिर, काँडा भए पो त फाल्नु थुती
वेदना भै मुटुभित्र बस्छन् उनी ।

यो धरा छाडी अन्तै गए मात्र हो
छन् मेरै टोलमा कहाँ बच्छन् उनी ?

काँध हाम्रै चढेर पुगे व्योममा
'मै हुँ' भन्छन् अरे अब खस्छन् उनी ।

चिर निद्रा सुताउन चाहन् त के ?
'बँद' व्यूँतन्छ भन् जब डस्छन् उनी ।

जुठो चाट्न् उनी...

जुठो चाट्न् उनी निकै नामुद छन्
कुरा ढाँट्न् उनी निकै नामुद छन् ।

गलपासो बनाउन त्यो रेशमी
डोरी बाट्न् उनी निकै नामुद छन् ।

पाए रक्सी नपाएमा आलो रगत
पिई माल्न् उनी निकै नामुद छन् ।

साथ साथी भएमा सुरा सुन्दरी
रात काट्न् उनी निकै नामुद छन् ।

आफ्नो दुनो सोभ्याउन पाए भयो
देशै साट्न् उनी निकै नामुद छन् ।

छचल्लिक्यो गजलमा...

छचल्लिक्यो गजलमा फेरि जिन्दगी
म त दङ्ग परेको छु हेरी जिन्दगी ।

भनै सफा, भनै सुन्दर हुन्छ कि भनी
लेखेको छु सयौँचोटि केरी जिन्दगी ।

कोही भन्छन् चिराइतो हो, कोही करेला
मैले भने भन्छु, 'स्वारी-जेरी जिन्दगी ।'

तपाईँको बेग्लै, भिन्नै छ भने सुनौं
यस्तै-यस्तै छ हो साथी मेरी जिन्दगी ।

आगो लाग्दा मार्न हुन्छ, तिर्खा मेट्न हुन्छ
बनाऔं न साथी सेती-भेरी जिन्दगी ।

प्यालाले धित नमर्दा...

प्यालाले धित नमर्दा बोतल लिएर पिएँ
प्यूने अनुमति यो दिलले दिएर पिएँ ।

मान्दै न थ्यो नजाती बानी परेको छाती
च्यातेर कैले फेरि कैले सिएर पिएँ ।

सुनेको स्वर्ग-नर्क यही जुनीमा हेर्न
मारेर आफूलाई फेरि जिएर पिएँ ।

खिएर नै खुकुरी धारिलो भा'को देखी
धारिलो हुन खोज्दै सधैं खिएर पिएँ ।

यौटाको नाम चिन्ता, अर्काको नाम खुसी
पालो गरी यी साथीसँगै थिए र पिएँ ।

बेली चमेली फूलभैँ...

बेली चमेली फूलभैँ गम्केर साँझ आयो
व्याकुल प्रियतमभैँ झम्टेर साँझ आयो ।

पानी नछम्किए नि मखै छ मुच्छना
अनुहारमा पसिना छम्केर साँझ आयो ।

डुब्दै न दिन अब मेरो मभेरीको
दिनको हजारौँ गुना चम्केर साँझ आयो ।

आगोमा घिउ थप्यो चिसो बतासले
औडाहामा पछ्यौरा हम्केर साँझ आयो ।

टाढा कहाँ रहन्थ्यो फूलको सुवासभैँ
जहाँ जता गएँ म लम्केर साँझ आयो ।

लालीमा लत्पतियो संसार नै मेरो
उनीलाई जब-जब सम्भेर साँझ आयो ।

के छ र बाँकी...

के छ र बाँकी भन्न कस्तो छ जिन्दगी ?
अनुहार हेरे ऐनाजस्तो छ जिन्दगी ।

अनुरागमा छरिन्छ फूलको परागभैँ
बैरागमा खरानी घस्दो छ जिन्दगी ।

देखिन्छ सप्राएको काहीं त छ्याउटे
जस्तो स्याहार पुग्छ त्यस्तो छ जिन्दगी ।

जसले मुसाय्यो यस्तो उसकै भइगयो
यसको यो अर्थ होइन 'सस्तो छ जिन्दगी ।'

नियति बनेर मृत्यु तर्साउलास् कति ?
हेर त, तेरो रगतमा पस्दो छ जिन्दगी ।

पत्थरको ओठबाट...

पत्थरको ओठबाट छल्केर बूँद आयो
नौलो कुनै धमाका कल्पेर बूँद आयो ।

हेर्ने नजर भए लौ हेराँ त शीतमा
हीरा जुहारभन्दा झल्केर बूँद आयो ।

हिम्मत भए तगारो हालेर छेक लौ
आकाशबाट सोभै ढल्केर बूँद आयो ।

‘बत्ती निभाएँ’ भन्दै फुर्ति नलाऊ है
सक्छौ भने निभाऊ सल्केर बूँद आयो ।

गल्ती गरेको भा’पो बोल्न डराउनु
भन्दैछु हाकाहाकी पल्केर बूँद आयो ।

जसले निचोरी फाल्ने कसरत गरे यहाँ
उनकै निधारमाथि टल्केर बूँद आयो ।

ठुस्किन्छ कैलैकाहीं...

ठुस्किन्छ कैलैकाहीं मस्किन्छ जिन्दगी
आफ्नै मुहार देखी भस्किन्छ जिन्दगी ।

मीठो, अमिलो, तीतो प्रत्येक स्वादमा
परिकार सम्भनाको पस्किन्छ जिन्दगी ।

सपना अगाडि पर्दा फर्किन्छ यो तर
विपना अगाडि हुँदा हच्किन्छ जिन्दगी ।

कहिले हिमाल चुम्दै उड्छ आकाशमा
पहिराहरूमा कैले खस्किन्छ जिन्दगी ।

सुटो परेमा हुन्छ फूलको ओच्छ्यानमा
उल्टो परे सियोभैँ चस्किन्छ जिन्दगी ।

टुक्रिन्छ हेपिएमा, भाँचिन्छ चोटमा
पिरतीमा हदैसम्म लच्किन्छ जिन्दगी ।

म सुखा बादल...

म सुखा बादल पगारी रा'छु
खडेरीमा दिन गुजारी रा'छु ।

को हो सही फूलबारीले भन्ला
उनी उखेल्छन् म बारी रा'छु ।

परेर बुझ्नु हो जाती भन्छन्
र, चोट सारा सकारी रा'छु ।

यो युद्धलाई कुन नाम दिउँ ?
न जिती रा'छु, न हारी रा'छु ।

फिलिङ्गो बन्ला यो फूल पक्का
खरानीमा जून उमारी रा'छु ।

पूर्णिमाको जून...

पूर्णिमाको जून देख्छु आँखाभरि सपनामा
उम्लिएको खुन देख्छु आँखाभरि सपनामा ।

घर सम्झी फर्किनेको स्वागतमा, सम्झनामा
ओच्छ्याएको तुन देख्छु आँखाभरि सपनामा ।

खण्डहर नयाँ-नयाँ पहिराको धूनमाभक्त
सिर्जना सगुन देख्छु आँखाभरि सपनामा ।

गहनामा साँचे हुन्छ, एक फन्को ताचे हुन्छ
खारिएको सुन देख्छु आँखाभरि सपनामा ।

व्यथा हेरी, ठाउँ हेरी लाए भयो, दले भयो
चन्दन र चुन देख्छु आँखाभरि सपनामा ।

स्वाद बिर्सी साध्य छैन आँसु अनि पसिनाको
गालाभरि नुन देख्छु आँखाभरि सपनामा ।

मान्छेमाभक्त हराएको मान्छे भेट्न पाए हुन्थ्यो
यही मजबुन देख्छु आँखाभरि सपनामा ।

अहिले बिसौनी...

अहिले बिसौनी पन्यो नौबिसेको
अभै राजधानी छ टाढै रहेको ।

सबैले रुचाए त हो मालपुवा
नचाहे भने हुन्छ, 'आलु सडेको ।'

'म ज्यादो' भनी धाक लाउँछ केको ?
छ जो उभिएको लगाएर टेको ।

भने हुन्छ, 'राजै, गए दिन तिम्रा ।'
लुकाएर ठेको मही माग्नु केको ?

सरापेर मछन् कहाँ सर्प, ब्वाँसा ?
न लाठो, न मुङ्गो खै कम्मर कसेको ?

निधारमा मेची-काली...

निधारमा मेची-काली हत्केलामा चुरे
देशी बोकी हिँड्नेलाई कल्ले भन्छ लुरे ?

मान्छे-मान्छे यौटै हुन्छ फरक हुन्छ भन्थे
व्यहोरेर हेरें- देखें दाह्रे, नङ्गे, खुरे ।

भकारी छ रित्तो-रित्तो, ढुकुटी छ रित्तो
सुन्छ, नयाँ अगस्तीले मुलुकै हसुरे ।

बाटो थुन्ने पर्खालले बुझ्या छ कि छैन
सुस्केराको आँधी चल्दा कैयौँ राज्य उडे ।

बसे हुन्छ पाउमुनि, उठे घाम ढाक्छ
'बूँद' भन्छ- धूलो कहाँ हुन्छ भारेभुरे ?

बाचा थियो घरघरै...

वाचा थियो घरघरै बिजुली त्यो बालिदिने
काम भयो घाम छिर्ने प्वाल सबै टालिदिने ।

जिन्दगीका साथ ताजा गजल न गुन्नुनाई
कसलाई फुर्सद छ मृत्युलाई गाली दिने ?

अघिपछि भासेभुसे गने पनि सभा हुँदा
उनीलाई चाहिन्छ रे समर्थनका ताली दिने ।

सानो छ त के भयो लौ यो 'बँद'को चुनौती भो
आँट गरौस् सागरले सारा 'बँद' फालिदिने ।

खडेरी र पतभर पालैपालो आएका छन्
कसो त नआउला त्यो ऋतु खुसीयाली दिने ?

ऊ पन्छिन्छ नाउँ...

ऊ पन्छिन्छ नाउँ लिँदै नियतिको
कति हौसला हो अभै बापतीको ?

अब मौन बस्ने कतै कोही छैनन्
सरापै परेको भनेरै सतीको ।

सधैं घाम डुब्ने गरेथ्यो रगतमा
अभै के कहानी सुनाउँ क्षतिको ?

हिजो जानकारी थिएन र थियो
विकल्पै बनेको जहर ओखतीको ।

बनी निँदको दास भुल्नेहरूमा
चटा 'बूँद' तैले चुकै कागतीको ।

तुफानी रातमा...

तुफानी रातमा धिप्धिप् दियो बल्दा उनी तर्सै
कहाँ नारा भयो खाली कुरा चल्दा उनी तर्सै ।

‘तैलाई भोक लाग्यो की ?’ भनी सोध्ने कहाँ हो र
रुम्हेको बँदको चीसो चुलो जल्दा उनी तर्सै ।

मरेको लाशले के नै गऱ्यो ? गर्ला भनेकै हो
खलाँती सासले इस्पात नै गल्दा उनी तर्सै ।

सधैं तर्सैर बस्नेको भभल्कोमा थियो मोसो
बिहानीले धरामा लालिमा दल्दा उनी तर्सै ।

उसैमा आफु पो देखें, तमालुम् के भयो कुन्नि ?
पुरानो ढल्ल आँटेको बुटो ढल्दा उनी तर्सै ।

फलेको तालुमा आलू मुसारी भन्दथे आहा !
टुटुल्को बेलको जत्रो त्यहाँ फल्दा उनी तर्सै ।

बूँद शाना



जन्म : वि.सं. २००३ भदौ ३० गते रविवार
ठेगाना : भैरहवा, रूपन्देही

प्रकाशित कृतिहरू :

पुष्टकारी (बालगीतसङ्ग्रह) २०५०

अब किन मान्थिन् (लघुकाव्य) २०५१

खै गुजी (बालगीतसङ्ग्रह)

रातो मलाई प्यारो (गजलसङ्ग्रह) २०५६

तिलमा-लिङ्गम (गीतिनाटक) २०६३

चल्दै छ जिन्दगी (गजलसङ्ग्रह) २०६४



9 789994 628797